

ПРАВОВА ОХОРОНА ДОМЕННИХ ІМЕН: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Булат Наталія Миколаївна

аспірантка

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Анотація: У статті досліджується зарубіжний досвід регулювання відносин у сфері доменних імен. Проаналізовано відповідні законодавчі положення Російської Федерації, Великої Британії, США, Бельгії, Німеччини, Індії, Ірану, Китаю. Робиться висновок про недостатність правових можливостей для охорони доменних імен у зарубіжних країнах. Наголошено на необхідності вдосконалення українського законодавства з урахуванням правової природи доменного імені.

Ключові слова: доменне ім'я, об'єкт права інтелектуальної власності, торговельна марка, правова охорона доменного імені, зарубіжний досвід регулювання відносин у сфері доменних імен.

Цінність і значущість доменних імен, а також їх поширення зумовлюють необхідність правової регламентації відносин у даній сфері. За своєю природою доменне ім'я є результатом інтелектуальної діяльності, виступає засобом, що індивідуалізує Інтернет-ресурс. Однак на сьогодні в Україні правова охорона доменних імен як об'єктів права інтелектуальної власності не забезпечена. Немає також і міжнародних угод, які б регулювали це питання. З огляду на потребу вдосконалення українського законодавства у сфері доменних імен, корисним є вивчення зарубіжного досвіду щодо регламентації відповідних відносин.

Певні спроби забезпечити належну правову охорону доменного імені відповідно до правової природи даного об'єкта були зроблені у законодавстві Російської Федерації. Так, у проекті частини четвертої Цивільного кодексу

Російської Федерації передбачалося надання правової охорони доменному імені як об'єкту права інтелектуальної власності [1, ст. 1225, 1542-1551]. Однак в остаточній редакції від таких положень відмовились із огляду на їх інноваційність [2, с. 130-134; 3, с. 98-99]. Як зауважує К. І. Гладкая, якби доменне ім'я стало охоронюваним результатом інтелектуальної діяльності нарівні з іншими традиційними об'єктами, це було б «підставою для подальшої оптимізації законодавства у розглядуваній сфері» [2, с. 136]. Утім на сьогодні відносини у сфері доменних імен у Російській Федерації не мають належного законодавчого регулювання. Частиною 2 статті 1484 та частиною 2 статті 1519 Цивільного кодексу Російської Федерації передбачено, що виключне право використання товарного знаку чи географічного зазначення може бути здійснено шляхом розміщення їх у мережі «Інтернет», у тому числі у доменному імені та при інших способах адресації [4, ч. 2 ст. 1484, ч. 2 ст. 1519]. Дані положення не можуть ні вирішити усі питання у сфері використання доменних імен, ні забезпечити останнім належну правову охорону. На думку А. Г. Серго, К. І. Гладкої, для виправлення такої ситуації необхідно прийняти самостійний нормативно-правовий акт, який регулював би відносини, що виникають з приводу доменних імен [5, с. 26-27].

На необхідності визначити правову природу доменного імені наголошувалося також дослідниками англійського права. Так, на думку Ш. Бурштейна, доменні імена стають дедалі більш цінними активами, проте залишається не вирішеним питання про те, «чи є доменне ім'я формою нематеріального майна або просто правом із договору [реєстрації доменного імені]». Адже законодавство не дає відповіді на це питання, і така невизначеність заважає цивільному обороту доменних імен [6]. Відповідно до ст. 10 Акту про товарні знаки 1994 року (Trade Marks Act 1994) особа порушує права на зареєстровану торговельну марку, якщо вона використовує у процесі торгівлі знак, який є тотожний (схожий) із торговельною маркою, щодо товарів або послуг, таких самих або споріднених із тими, для яких вона зареєстрована, що вводить в оману споживачів [7, s. 10 (1, 2)]. На думку А. Ю. Чупрової, таке положення охоплює і

використання відповідного знаку в доменному імені: якщо особа зареєструвала доменне ім'я, що містить у собі товарний знак, то особа-реєстрант доменного імені порушує положення Акту про товарні знаки 1994 року [8].

Цікавим є досвід регулювання відносин у сфері використання доменних імен у США як у країні, компанії якої контролюють більшість доменних зон у світі, і де були здійсненні найбільш ранні ініціативи законодавчого регулювання доменних спорів [2, с. 176]. Головним здобутком у даній сфері можна вважати Anticybersquatting Consumer Protection Act 1999 року (далі – АСРА). АСРА направлений на захист від реєстрації, передачі або використання доменного імені, тотожного, схожого чи «послаблюючого» торговельну марку або інший об'єкт, який володіє розрізняльною здатністю на момент реєстрації доменного імені, з недобросовісним наміром отримання прибутку від ділової репутації іншого позначення [2, с. 86-87]. АСРА містить ряд обставин, що можуть свідчити про добросовісність або недобросовісність реєстрації доменного імені (так звані «врівноважуючі фактори») [2, с. 88]. Однак, хоча АСРА покликаний забезпечувати розумний баланс інтересів володільців торговельних марок і доменних імен, метою цього Акту є захист від кіберсквотингу, і доменне ім'я не розглядається у ньому як об'єкт права інтелектуальної власності.

На захист від недобросовісної реєстрації доменного імені спрямоване також законодавство Бельгії. Дане питання регулюється, зокрема, Законом про неправомірну реєстрацію доменних імен 2003 року [9].

У Німеччині підлягають охороні права на добросовісно зареєстроване доменне ім'я. Так, торговельна марка може бути анульована, якщо знайдеться добросовісно зареєстроване та належним чином використовуване доменне ім'я з датою реєстрації більш ранньою, ніж дата реєстрації схожої торговельної марки [10]. Більше того, існує можливість захистити право на доменне ім'я як на об'єкт авторського права. Оскільки сайт вважається твором із позиції авторського права, оригінальна назва сайту (зазвичай це доменне ім'я другого рівня) визнається назвою твору [10]. Звідси з'являються передумови для

захисту доменного імені від більш пізньої реєстрації торговельної марки. Крім того, варто зауважити, що у Німеччині використання доменного імені, тотожного торговельній марці, на діючому сайті визнається допустим доказом використання торговельної марки у спорах про анулювання за невикористання [10]. Однак необхідно відмітити, що, хоча й існують можливості захисту прав на доменні імена, формально дані об'єкти лишаються не визнаними у якості об'єктів права інтелектуальної власності [10].

В Індії доменні імена можуть бути зареєстровані й охоронятися як знаки для товарів і послуг. «...Доменні імена ... можуть бути зареєстровані й охоронятися як торговельні марки чи знаки обслуговування на національному та міжнародному рівнях за умови, що доменні імена задовольняють усім вимогам для того, щоб бути належним чином зареєстрованими та охоронятися як торговельні марки або знаки обслуговування», – зазначають Г. Гоял та М. Порвал [11].

В Ірані доменне ім'я також може бути зареєстроване як торговельна марка, й у такому випадку доменне ім'я отримує належну правову охорону у якості торговельної марки. Втім безпосередня правова охорона доменного імені є утрудненою через невизначеність статусу даного об'єкта у законодавстві [12].

У Китаї Міністерством інформаційної промисловості був прийнятий Регламент доменних імен у мережі Інтернет. Даний документ стосується питань адміністрування та реєстрації доменних імен, а також встановлює можливість позасудового розгляду доменних спорів. Утім він не визначає правову природу доменних імен, не розглядаючи їх у якості об'єктів права інтелектуальної власності [13].

Отже, в основному регулювання відносин щодо використання доменних імен зводиться до забезпечення охорони торговельних марок від недобросовісної реєстрації доменного імені. Разом з тим доменні імена можуть охоронятись у якості торговельних марок, якщо зареєстровані як останні. Однак безпосередньої охорони доменні імена у якості самостійних об'єктів права

інтелектуальної власності у праві практично жодної з країн ще не отримали. У той же час самі доменні імена стають дедалі більш вагомими для їх користувачів і їх використання набуває все більшого поширення. На нашу думку, недостатність зарубіжного досвіду щодо регулювання відносин у сфері доменних імен не повинна бути приводом для зволікання з удосконаленням національного законодавства. Забезпечення правової охорони доменного імені має відбуватися з урахуванням його правової природи – як самостійного (відмінного від торговельної марки) об'єкта права інтелектуальної власності, що є засобом індивідуалізації Інтернет-ресурсів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Проект части четвертой Гражданского кодекса Российской Федерации. URL: https://info.nic.ru/st/65/out_1218.shtml (дата обращения: 05.12.2019).
2. Гладкая Е. И. Правовой режим доменного имени в России и США : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. М., 2014. 214 с.
3. Кожемякин Д. В. Доменное имя в системе объектов гражданских прав : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. М., 2017. 199 с.
4. Гражданский кодекс Российской Федерации (Части первая, вторая, третья и четвертая). URL: <https://wipolex.wipo.int/en/text/461644> (дата обращения: 05.12.2019).
5. Серго А., Гладкая Е. Правовое регулирование доменных имен. *Хозяйство и право. Приложение*. 2010. № 3. 49 с.
6. Burshtein Sh. Is a domain name property? *Journal of Intellectual Propety Law and Practice*. 2005. № 1. P. 59-63.
7. Trade Marks Act 1994. URL: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1994/26/section/10> (last accessed: 05.12.2019).
8. Чупрова А. Ю. Юридические аспекты защиты доменных имен. *Организованная преступность и коррупция: результаты криминологическо-социологических исследований. Выпуск 2.* / Под ред. д.ю.н., проф.

- Н. А. Лопашенко. Саратов : Саратовский Центр по исследованию проблем организованной преступности и коррупции : Сателлит, 2006. 270 с. С. 264-269.
9. Wet betreffende het wederrechtelijk registreren van domeinnamen. URL: <https://wipolex.wipo.int/en/text/328055> (last accessed: 05.12.2019).
10. Мордвинов В. А. Товарные знаки в ЕС, Германии, России. *Патентный поверенный*. 2005. № 2. С. 16-21.
11. Goyal H., Porwal M. India: Protection of Domain Name as a Trademark URL: <http://www.mondaq.com/india/x/327272/Trademark/Protection+of+Domain+Name+As+A+Trademark> (last accessed: 05.12.2019).
12. *Bakhtiarvand M.* Legal Nature and Protection of Domain Names with Emphasis on Iranian Law. *JIPR. Vol. 21(3).2016. P. 166-174.*
13. China Internet Domain Name Regulations. URL: <https://wipolex.wipo.int/en/text/182419> (last accessed: 05.12.2019).